

Cuộc xung đột Nga - Ukraine: Nhận định và dự báo của một số học giả nước ngoài

Ngô Thị Mai Diên^(*)

Tóm tắt: Ngày 24/02/2022, việc Tổng thống Nga Vladimir Putin tuyên bố mở “Chiến dịch quân sự đặc biệt ở miền Đông Ukraine” đã làm nổ ra cuộc xung đột khiến cả thế giới quan ngại với tính chất là cuộc xung đột lớn nhất kể từ khi Chiến tranh Lạnh kết thúc. Câu hỏi mà nhiều người quan tâm hiện nay đặt ra là, xung đột Nga - Ukraine sẽ tiếp diễn như thế nào và sẽ kết thúc ra sao. Bài viết trình bày nhận định và dự báo của một số học giả nước ngoài về tương lai của cuộc xung đột này.

Từ khóa: Nga, Ukraine, Xung đột, V. Putin

Abstract: Russian President Vladimir Putin's announcement of the opening of a Special Military Operation in Eastern Ukraine on February 24, 2022 sparked a conflict that raised worldwide concern about its nature as the biggest conflict since the end of the Cold War. How the Russia-Ukraine conflict will continue and how it will end are questions of great interest. The paper presents some international scholars' remarks and forecasts on the prospects of this conflict.

Keywords: Russia, Ukraine, Conflict, V. Putin

Mở đầu

Chiến dịch quân sự đặc biệt của Nga bước sang tháng thứ 7 với thể trận giằng co quyết liệt giữa Nga và Ukraine. Cuộc xung đột giữa hai bên đã, đang và sẽ để lại những hệ lụy sâu sắc không chỉ đối với mỗi quốc gia tham chiến mà còn đối với châu Âu và thế giới cả về chính trị, an ninh, lẫn kinh tế, xã hội. Đó là chạy đua vũ trang, leo thang giá cả, gia tăng lạm phát, khủng hoảng lương thực, khủng hoảng năng lượng, bất ổn xã hội, khủng hoảng nhân đạo... Việc

thắng, thua trên chiến trường còn tùy thuộc rất nhiều yếu tố, và các học giả quốc tế đã đưa ra những dự báo về tương lai của cuộc xung đột này.

1. Tương lai bất định đối với cả hai bên tham chiến

Theo Liana Fix¹ và Michael Kimmage² (2022a), cuộc xâm lược Ukraine hồi tháng 02/2022 của chính quyền Tổng thống Nga

---

^(*) ThS., Viện Thông tin Khoa học xã hội, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam;
Email: maidiennis@gmail.com

---

¹ Nghiên cứu viên thường trú của Quỹ German Marshall, Washington, D.C., Mỹ.

² Giáo sư Lịch sử Đại học Công giáo Mỹ, Nghiên cứu viên khách mời của Quỹ German Marshall, thành viên nhóm Hoạch định chính sách Bộ Ngoại giao Mỹ, chuyên trách vấn đề Nga và Ukraine trong các năm 2014-2016.

Vladimir Putin được thúc đẩy bởi mong muốn phục thù những gì đã xảy ra trong lịch sử mối quan hệ Nga - Ukraine. Ông Putin mong muốn lật đổ Chính phủ Ukraine, chấm dứt địa vị nhà nước, hủy bỏ năng lực quân sự của Ukraine với 3 mục tiêu cốt lõi: (i) chính thức hóa việc sáp nhập Crimea vào Nga; (ii) xác lập tính trung lập của Ukraine để nước này không có khả năng gia nhập NATO, hay tham gia các liên minh hiệp ước; (iii) hạn chế hoặc ngăn chặn sự hội nhập của Ukraine vào các thể chế châu Âu, đặc biệt là các thể chế có liên quan đến Liên minh Châu Âu (EU).

Xét đến những tổn thất to lớn của Nga trên chiến trường, và nếu người Ukraine kiên quyết kháng cự, thì các mục tiêu nêu trên của ông Putin đều nằm ngoài tầm với. Tổng thống Nga không thể kiểm soát Ukraine, và sẽ phải chặt vật mới có thể giành được lãnh thổ của một quốc gia phản đối sự chiếm đóng của Nga. Moscow chỉ có một con đường quân sự tốn kém và nhiều rủi ro đang chờ phía trước. Các lệnh trừng phạt đồng thời đặt ra những gánh nặng lớn đối với chế độ Putin. Nhưng Nga vẫn sẽ là một cường quốc hạt nhân, vẫn sẽ duy trì lực lượng quân sự thông thường lớn nhất châu Âu. Trong khi đó, Ukraine không thể đảo ngược sự thống trị quân sự của Nga hoặc ngăn chặn các cuộc pháo kích và ném bom vào dân thường cũng như các mục tiêu quân sự. Hành động ngoại giao cân bằng của Ukraine - giữa duy trì chủ quyền quốc gia và chấm dứt một cuộc chiến tàn khốc - sẽ đặc biệt khó khăn. Vũ khí từ Mỹ và các đồng minh châu Âu sẽ củng cố vị thế đàm phán của Ukraine, nhưng nếu họ không tham gia trực tiếp vào cuộc chiến, thì Ukraine sẽ không được hưởng một chiến thắng hoàn toàn, và Nga sẽ không phải chịu một thất bại hoàn toàn.

Liana Fix và Michael Kimmage (2022a) cho rằng, nhiều khả năng cuộc chiến này sẽ không dễ dàng đem lại một hòa ước bền vững. Nếu Nga nhượng bộ, có lẽ họ chỉ nhượng bộ một nền hòa bình tạm thời, giúp bảo vệ Chính phủ của Tổng thống Ukraine, mang lại một lệnh ngừng bắn kéo dài và không xâm phạm vĩnh viễn độc lập, chủ quyền, và quyền tự chủ của Ukraine. Nhưng đây cũng có thể là một cái bẫy dành cho Kiev, một khoảng tạm dừng trước khi Nga quay trở lại với một loạt yêu sách leo thang. Tổng thống Putin sẽ sử dụng bất cứ lãnh thổ nào mà lực lượng Nga đã chiếm được làm lá bài thương lượng.

Nếu hai bên có thể đạt được một thỏa thuận, cả Ukraine và Nga đều phải chấp nhận chỉ đạt được lợi ích một phần và mong manh. Trong cuộc chiến này, sẽ không có *Munich*¹, không có *Nuremberg*², không có *Versailles*³ (Fix and Kimmage, 2022a).

Liana Fix và Michael Kimmage (2022c) phân tích, nếu Nga thua, quân đội Nga sẽ sa lầy trong một cuộc chiếm đóng vô ích và tốn kém ở Ukraine, tinh thần binh lính bị bào mòn, tài nguyên bị tiêu tốn và không mang lại lợi ích gì ngoài danh hiệu “nước Nga vĩ đại”. Khó có thể hình dung một nước Nga tự do trỗi dậy. Nền kinh tế dần suy thoái, đất nước ngày càng bị cô lập, và ngày càng không có khả năng tạo

¹ chỉ quyết định của Anh và Pháp năm 1938 cho phép Đức Quốc xã sáp nhập một phần lãnh thổ Tiệp Khắc. “Munich” sau đó hàm nghĩa “chính sách xoa dịu” - *appeasement*.

² chỉ các phiên tòa xét xử công khai những nhà lãnh đạo còn sống của chế độ Đức Quốc xã vốn đã bị đánh bại hoàn toàn. “Nuremberg” hàm nghĩa “sự đầu hàng vô điều kiện” - *unconditional surrender*.

³ Hòa ước chính thức chấm dứt Chiến tranh thế giới thứ Nhất nhưng được nhận định là bất bình đẳng và có rất nhiều khe hở, nên đã tạo điều kiện cho nước Đức trỗi dậy và gây ra cuộc Chiến tranh thế giới thứ Hai.

ra của cải - vốn là chỗ dựa cho các cường quốc. Kết quả tiếp theo là Tổng thống Putin có thể đánh mất sự ủng hộ của người dân và giới tinh hoa Nga, những người có thể giúp ông tiến hành chiến tranh và duy trì quyền lực dù Nga không phải là một nền dân chủ.

Các biện pháp trừng phạt mà Mỹ và các nước châu Âu áp đặt lên Nga sẽ dẫn đến việc tách Nga ra khỏi nền kinh tế toàn cầu. Đầu tư nước ngoài sẽ giảm. Chuyển giao công nghệ sẽ ngưng trệ. Các thị trường sẽ đóng cửa với Nga, có thể bao gồm cả thị trường khí đốt và dầu, nơi doanh số đóng vai trò quan trọng trong việc hiện đại hóa nền kinh tế của nước này. Dòng chảy chất xám kinh doanh và khởi nghiệp sẽ chảy ra khỏi Nga. Hậu quả lâu dài của những chuyển đổi này, như nhà sử học Paul Kennedy đã lập luận trong cuốn *The Rise and Fall of the Great Powers* (Sự hưng thịnh và suy vong của các cường quốc), là xu hướng tham gia vào các cuộc chiến sai lầm, gánh thêm gánh nặng tài chính, từ đó tự tước đi tăng trưởng kinh tế - huyết mạch của một cường quốc (Dẫn theo: Fix, Kimmage, 2022c).

Đến tháng 6/2022, bất chấp thực tế là những đợt pháo kích dữ dội đã giúp Nga giành được thêm nhiều lãnh thổ ở khu vực Donbas, nước này cũng nhanh chóng cấp hộ chiếu Nga cho công dân Ukraine ở các khu vực do Nga chiếm đóng, nhưng Ukraine vẫn có thể giành chiến thắng sau cùng. Đó là dự báo của Liana Fix và Michael Kimmage (2022e). Lý do là bởi lực lượng Ukraine đã chiến thắng tại Kiev, bảo vệ thành công Mykolaiv, giữ Odessa không rơi vào tay quân đội Nga và thắng thế trong trận đánh ở Kharkiv. Theo đó, kịch bản chiến thắng hợp lý nhất cho Ukraine sẽ là một “chiến thắng nhỏ”. Ukraine có thể trục xuất quân đội Nga khỏi bờ Tây sông Dnieper, thiết lập vành

đài phòng thủ xung quanh các khu vực do quân đội Nga kiểm soát ở miền Đông và miền Nam Ukraine, đồng thời đảm bảo quyền tiếp cận biển Đen. Dần dần, các lực lượng vũ trang Ukraine có thể tiến lên, phá vỡ hành lang đất liền mà Nga đã thiết lập tới Crimea, vùng đất ở Đông Nam Ukraine mà Nga đã chiếm và sáp nhập vào năm 2014. Về cơ bản, Ukraine có thể khôi phục nguyên trạng lãnh thổ như trước khi Nga tiến hành tấn công hồi tháng 02/2022.

Liana Fix và Michael Kimmage (2022e) cũng nêu ra một kịch bản “thắng lớn” - chiến tranh kết thúc hoàn toàn theo những điều khoản mà người Ukraine đề ra. Điều đó đồng nghĩa với việc Ukraine giành lại chủ quyền trên toàn bộ lãnh thổ Ukraine, kể cả Crimea và các phần của Donbas đã bị Nga chiếm đóng. Kịch bản này ít có khả năng xảy ra hơn là một “chiến thắng nhỏ”, bởi tấn công khó hơn phòng thủ, vùng lãnh thổ cần chiếm lại là tương đối lớn, được vũ trang vững chắc. Nga sẽ tìm mọi cách để giữ Crimea, nơi đóng quân của Hạm đội Biển Đen và là biểu tượng cho sự trở lại vị thế cường quốc của Nga sau khi Liên Xô tan rã. Bất kỳ chiến thắng nào của Ukraine, dù ở mức độ nào cũng chỉ khiến Nga thêm cứng rắn hơn trước. Tổng thống Putin có thể mở kho vũ khí hạt nhân, sử dụng phương án huy động toàn dân, nghĩa là chính thức tuyên bố chiến tranh toàn diện và phát huy toàn bộ sức mạnh quân sự của Nga.

Theo Stephen M. Walt¹ (2022a), ngay cả khi Tổng thống Putin giành được chiến thắng ở Ukraine, có thể ngăn Ukraine gia nhập NATO thì đó vẫn sẽ là một thất bại bởi chế độ chuyên chế của Nga có thể được bảo vệ nhưng sẽ không còn vị thế quan trọng.

¹ Giáo sư chuyên ngành Quan hệ quốc tế, Đại học Harvard, Mỹ.

Trừ khi Tổng thống Putin dựng lên một “Bức màn sắt”¹ mới, nếu không, nhân tài sẽ tiếp tục rời bỏ đất nước. Nguồn thu của Nhà nước sẽ giảm khi ngày càng có nhiều quốc gia từ bỏ dầu mỏ, khí đốt và than đá của Nga. Nền kinh tế Nga sẽ suy thoái, với dân số già đi và thu hẹp dần.

Stephen M. Walt (2022b) cho rằng, một số nhân vật phương Tây, như Tổng Thư ký NATO, đã tích cực ủng hộ việc hỗ trợ Ukraine nhằm khiến Nga thất bại và nhận lấy bài học “hiếu chiến là vô ích”. Như quan điểm của Tổng thống Mỹ Joe Biden trên tờ *New York Times*: “Nếu Nga không phải trả giá đắt cho hành động của mình, điều đó sẽ gửi một thông điệp tới những kẻ xâm lược khác, rằng họ cũng có thể chiếm đóng lãnh thổ và buộc nước khác phải phục tùng”. Nhà sử học Timothy Snyder cảnh báo rằng “số phận của các nền dân chủ đang trong thế ngàn cân treo sợi tóc” (Dẫn theo: Walt, 2022b).

Cuộc xung đột Nga - Ukraine đã kéo dài hơn 6 tháng - khoảng thời gian dài hơn nhiều so với dự đoán của hai bên - và thực sự có khả năng hai quốc gia sẽ không đạt được những gì mình mong muốn. Ukraine có lẽ không thể trục xuất hoàn toàn quân đội Nga ra khỏi các vùng lãnh thổ mà lực lượng này đã chiếm được từ tháng 02/2022. Còn Nga dường như sẽ không thể đạt được mục tiêu chính trị chính yếu là kiểm soát Ukraine. Thay vì đi đến một giải pháp dứt điểm, cuộc chiến có thể mở ra một kỷ nguyên xung đột mới, đặc trưng bởi một chu kỳ chiến tranh của Nga ở Ukraine. Nếu chiến tranh không sớm kết thúc, thì lợi thế có thể nghiêng về phía Nga. Nga sẽ có thời gian huy động lính nhập ngũ, đào tạo hàng

trăm nghìn binh lính mới, xây dựng lại lực lượng đã bị suy kiệt, đặc biệt nếu ngân sách nhà nước của Nga vẫn ổn định. Ngân hàng Thế giới (WB) đánh giá thiệt hại GDP của Ukraine năm 2022 là 45%. Sự tàn phá kinh tế Ukraine là một trong những kết cục quan trọng mà Nga hướng tới. Tổng thống Putin có thể sử dụng đến phương án chiến tranh tiêu hao, gây áp lực lên liên minh xuyên Đại Tây Dương, đặc biệt nếu sự ủng hộ dành cho Ukraine bắt đầu suy yếu ở phương Tây (Theo: Fix, Kimmage, 2022d).

Thực tế là Tổng thống Nga V. Putin còn ở rất xa so với các mục tiêu chính của mình: người Ukraine chưa đầu hàng, Chính phủ Ukraine chưa bị lật đổ. Cuộc chiến ở Ukraine đã phá hủy mối quan hệ của Nga với châu Âu và Mỹ. Nó sẽ dần tàn phá nền kinh tế Nga, đồng thời đẩy Ukraine đi xa hơn về phía phương Tây. Nga đang vô tình giúp củng cố NATO và thắt chặt quan hệ xuyên Đại Tây Dương, khiến việc cắt giảm tồn thất của ông Putin ở Ukraine trở nên khó khăn hơn nhiều.

Ukraine cũng có nhiều lý do để không kết thúc chiến tranh bằng một thỏa thuận ngừng bắn vội vã theo điều kiện của Nga. Người Nga đã thua trong trận chiến giành Kiev, cũng không thể vượt qua Mykolaiv về phía Odessa. Theo Liana Fix và Michael Kimmage (2022d), đối với Ukraine, việc vội vàng chấp nhận các điều khoản của Nga sẽ gây nguy hiểm cho đời sống của người dân và sự tồn tại của đất nước với tư cách một quốc gia độc lập. Còn đối với Nga, kết thúc cuộc chiến theo các điều khoản của Ukraine có thể làm tổn hại đến tinh thần tự tôn dân tộc. Như vậy, cái giá để người Ukraine nhanh chóng kết thúc chiến tranh sẽ cao hơn nhiều so với cái giá của Nga.

Dự báo về tương lai cuộc xung đột Nga - Ukraine, học giả nổi tiếng Francis

¹ Biên giới biểu tượng chia cắt châu Âu thành hai khu vực riêng rẽ từ cuối Chiến tranh thế giới thứ Hai (năm 1945) đến cuối Chiến tranh Lạnh (năm 1991).

Fukuyama¹ (2022) nhấn mạnh, Nga đang dần đi tới một thất bại hoàn toàn trước Ukraine. Kế hoạch của người Nga đơn giản là không phù hợp, dựa trên một giả định sai lầm, rằng người dân Ukraine sẽ đứng về phía Nga, và quân đội của Ukraine sẽ sụp đổ ngay lập tức sau khi bị xâm lược. Tổng thống Putin đã tập trung phần lớn lực lượng của mình vào chiến dịch Ukraine nên sẽ không còn lực lượng dự trữ để có thể hỗ trợ chiến trường. Quân đội Nga đang mắc kẹt bên ngoài nhiều thành phố khác nhau của Ukraine, phải đối mặt với các vấn đề lớn về tiếp tế hậu cần và liên tục hứng chịu các đợt tấn công của Ukraine. Thất bại của người Nga có thể đột ngột và thảm khốc, thay vì từ từ qua một cuộc chiến tiêu hao. Quân đội sẽ đến lúc không được tiếp viện, cũng không thể tháo lui. Trong khi đó, cái giá mà người Ukraine đang phải trả là rất lớn. Điều duy nhất sẽ chấm dứt tàn sát là đánh bại quân đội Nga trên chiến trường. Cuộc xâm lược đã gây thiệt hại rất lớn cho những nhà dân túy trên toàn thế giới. Không có giải pháp ngoại giao nào cho cuộc chiến là khả dĩ trước khi những điều trên xảy ra. Không có thỏa hiệp nào mà cả Nga và Ukraine đều có thể chấp nhận, nếu xét đến những tổn thất của cả hai bên.

Theo Andrei Kolesnikov² (2022), về trung và dài hạn, “chiến dịch quân sự đặc biệt” theo cách gọi của Tổng thống Putin chắc chắn sẽ làm suy yếu tất cả các nền tảng chính trị, kinh tế và đạo đức của Nga. Tổng thống Putin đã chia rẽ đất nước. “Những người ủng hộ ông Putin say sưa với những gì họ coi là lòng yêu nước,

sẵn sàng tấn công bất cứ ai dám chỉ trích cuộc chiến”. Bên cạnh đó, hầu hết những người phản đối chiến tranh là những người chỉ trích ông Putin và là những người trẻ tuổi. Một số binh sĩ đã từ chối tham gia chiến đấu ở Ukraine, một số gia đình có thân nhân là binh sĩ thiệt mạng ở Ukraine đã nổi giận với ông Putin. Nhiều người trẻ tuổi đã dừng cảm xuống đường phản đối chiến tranh, bất chấp việc phải đối mặt với nguy cơ bị bắt giữ, bị mất việc làm hoặc bị đuổi học. Đối với một số người, chiến thắng có nghĩa là một thỏa thuận hòa bình mang lại cho Nga một vùng lãnh thổ mới; đối với những người khác, chiến thắng đòi hỏi phải dốc hết sức lực và chinh phục toàn bộ Ukraine, “tất nhiên, nó có nghĩa là một cuộc chiến lâu dài”.

Soi chiếu theo lịch sử, Bruno Tertrais³ (2022) đã chỉ ra 5 kịch bản kết lại cuộc xung đột Nga - Ukraine. *Một là* Ukraine có thể bị sáp nhập, tương tự như Iraq sáp nhập Kuwait hồi năm 1990. Đó là kết cục của một cuộc chiến tranh tàn phá khủng khiếp và kéo dài, buộc người dân Ukraine phải cầu hòa bằng bất cứ giá nào. *Hai là* Ukraine có thể bị chia cắt tương tự như Đức hoặc Triều Tiên năm 1945. Giống như kịch bản trên, kịch bản này rất khó xảy ra trong bối cảnh kháng cự quyết liệt của quân đội Ukraine và sự tồn tại song song nhiều mặt trận. *Ba là* Ukraine bị khuất phục, rơi vào tình trạng tương tự như Belarus bị Moscow khuất phục sau khi Tổng thống Putin giải cứu chế độ của Tổng thống Belarus Alexander Lukashenko khỏi sự sụp đổ do các cuộc biểu tình lớn những năm 2020-2021. Điều này chỉ có thể xảy ra nếu Nga đánh bại lực lượng vũ trang Ukraine và dựng lên một chính phủ bù nhìn

¹ Giáo sư Kinh tế Chính trị quốc tế, Giám đốc Chương trình Phát triển quốc tế tại Trường Paul H. Nitze về Nghiên cứu Quốc tế cấp cao thuộc Đại học Johns Hopkins, Washington, D.C., Mỹ.

² Chuyên gia cao cấp của Tổ chức Carnegie vì Hòa bình quốc tế, Mỹ.

³ Chuyên gia An ninh Quốc phòng của Quỹ Nghiên cứu chiến lược Pháp.

ở Kiev. *Bốn* là khả năng “Phần Lan hóa” Ukraine - được hiểu là một quyết định tự nguyện và tự quyết nhằm duy trì trạng thái trung lập về quân sự của Ukraine. *Năm* là kịch bản Nga bị sa lầy trong một cuộc xung đột kéo dài, giống như Liên Xô ở Afghanistan, hay như Mỹ ở Iraq.

Bruno Tertrais (2022) cũng đề cập đến các kịch bản phụ có thể xảy ra liên quan đến một số động thái của Nga gồm: (i) kích động các vụ việc ở biên giới châu Âu gây nguy hiểm cho an ninh châu Âu và khối NATO; (ii) “mở một mặt trận mới” thông qua việc khuyến khích và giúp đỡ nước Cộng hòa Srpska (Serbia) ở Bosnia-Herzegovina tuyên bố độc lập; (iii) thông qua các tuyên bố khiêu khích hoặc chiến lược kích hoạt lực lượng hạt nhân; (iv) tấn công mạng, tiến hành khủng bố...

2. Tương lai bất định đối với châu Âu, Mỹ và thế giới

Stephen M. Walt (2022a) nhận định, cuộc xung đột Nga - Ukraine đã chính thức chấm dứt thời kỳ đơn cực (1993-2020) khi Mỹ là siêu cường thực sự duy nhất trên thế giới, cũng chính thức đánh dấu chấm hết cho giai đoạn “bán hòa bình” ngắn ngủi sau Chiến tranh Lạnh. Walt cho rằng, kết nối thế giới thông qua thương mại, đầu tư, các chuỗi cung ứng phức tạp, và các đường ống dẫn khí đốt mang lại nhiều lợi ích rõ ràng và to lớn, nhưng các liên kết kinh tế chặt chẽ không phải là rào cản bất khả xâm phạm đối với xung đột. Tương lai sẽ không phải là một “trật tự tự do” lấy Mỹ làm trung tâm, cũng không phải một trật tự chuyên chế lấy Trung Quốc làm trung tâm. Thay vào đó, hai cường quốc này sẽ lãnh đạo các trật tự của riêng mình, kết hợp các quốc gia chia sẻ các giá trị tương tự, hoặc các quốc gia không còn lựa chọn nào khác ngoài việc phải ép mình tham gia vào một phe. Sự hợp tác giữa các cường quốc sẽ khó đạt được và

khó bền vững hơn rất nhiều, ngay cả khi lợi ích của họ có một phần tương đồng. Điều đó khiến các cường quốc có lý do để phớt lờ nguy cơ gia tăng biến đổi khí hậu, bởi họ còn bận tâm về cán cân quyền lực toàn cầu và không muốn từ bỏ nhiều hơn các đối thủ của mình.

Liana Fix và Michael Kimmage (2022c) chỉ ra viễn cảnh Nga thua tại Ukraine khiến châu Âu và Mỹ phải đối mặt với những thách thức mang tính nền tảng. Nếu Nga buộc phải rút quân thì việc tái thiết Ukraine với mục tiêu chính trị là chào đón nước này gia nhập EU và NATO sẽ là một nhiệm vụ nặng nề. Mặt khác, nếu Nga gặp khó khăn trong việc kiểm soát Ukraine, một khu vực giao tranh liên tục, có nhiều rạn nứt, bất ổn, với cơ cấu quản lý hạn chế hoặc không có sẽ hiện diện ngay phía Đông biên giới của NATO. Thảm họa nhân đạo sẽ không giống như bất cứ điều gì mà châu Âu từng chứng kiến suốt những thập niên qua.

Nhưng nếu Nga giành được quyền kiểm soát Ukraine, theo Liana Fix và Michael Kimmage (2022b), các nhà lãnh đạo Mỹ và châu Âu sẽ phải đối mặt với thách thức kép, đồng thời cân nhắc lại vấn đề an ninh châu Âu và cố gắng để không bị cuốn vào một cuộc chiến lớn hơn với Nga. Tất cả các bên sẽ phải xem xét tiềm năng sử dụng vũ khí hạt nhân trong cuộc đối đầu trực tiếp. Khả năng dẫn đầu của Mỹ ở châu Âu bị suy giảm, nhưng buộc phải ở trong tình trạng chiến tranh kinh tế thường trực với Nga. Các quốc gia thành viên phía Đông của EU gồm Estonia, Latvia, Litva, Ba Lan và Romania nhiều khả năng sẽ chấp nhận một số lượng đáng kể quân đội NATO thường trú trên lãnh thổ của họ. Liana Fix và Michael Kimmage khẳng định, tình trạng leo thang thường trực giữa Nga và châu Âu có thể vẫn “lạnh” từ góc độ quân sự, nhưng chiến tranh kinh tế có thể sẽ “nóng”.

Sau khi Nga xâm lược Ukraine, các biện pháp trừng phạt mới của Mỹ và phương Tây đối với lĩnh vực ngân hàng và chuyển giao công nghệ sẽ có ý nghĩa quan trọng và lâu dài. Đáp lại, Nga sẽ trả đũa, rất có thể trong lĩnh vực an ninh mạng cũng như năng lượng. Moscow sẽ hạn chế việc tiếp cận các mặt hàng quan trọng như titan mà Nga là nước xuất khẩu lớn thứ hai thế giới. Cuộc chiến tiêu hao này sẽ thử thách cả hai bên. Nga sẽ nỗ lực làm suy yếu sự đồng thuận trong EU và NATO.

Đối với Mỹ, chiến thắng của Nga sẽ có ảnh hưởng sâu sắc đến đại chiến lược của nước này ở châu Âu, châu Á và Trung Đông. Thành công của Nga ở Ukraine đòi hỏi Washington sẽ phải xoay trục sang châu Âu vì EU và Mỹ là đối tác thương mại và đầu tư lớn nhất của nhau. Một châu Âu hòa bình, hoạt động tốt sẽ tạo điều kiện cho chính sách đối ngoại của Mỹ - về biến đổi khí hậu, không phổ biến vũ khí hạt nhân, quản lý căng thẳng với Trung Quốc hoặc Nga. Nếu châu Âu mất ổn định, Mỹ sẽ đơn độc hơn nhiều trên trường quốc tế (Fix and Kimmage, 2022b).

Cùng nhìn về tương lai của cuộc xung đột Nga - Ukraine, Liana Fix và Michael Kimmage (2022d) cảnh báo, nếu chiến sự kéo dài, châu Âu sẽ phải gánh chịu những hậu quả sâu sắc. Lục địa già không còn toàn vẹn, tự do và hòa bình mà ẩn chứa nguy cơ leo thang xung đột. Quân đội Nga hiện chưa tìm ra lý do để tiến vào Ba Lan hoặc các nước cộng hòa Baltic, nhưng một “ranh giới hiểm nguy” sẽ chạy dọc từ Bắc xuống Nam, và bất ổn hơn nhiều so với “Bức màn sắt” thời Chiến tranh Lạnh, đòi hỏi NATO phải có phương pháp phòng thủ mới. Các lệnh trừng phạt sẽ chông chát và giá các mặt hàng như dầu mỏ sẽ tiếp tục tăng cao. Nếu chiến sự rơi vào bế tắc, nó chắc chắn sẽ làm trầm trọng thêm nạn đói toàn

cầu bởi Ukraine và Nga đều là các nhà sản xuất lương thực lớn.

Trong 20 năm qua, có hai xu hướng đã và đang làm xói mòn tiến trình toàn cầu hóa. *Thứ nhất*, những người theo chủ nghĩa dân túy và chủ nghĩa dân tộc đã dựng lên các rào cản đối với thương mại tự do, đầu tư, nhập cư, và sự lan truyền các ý tưởng - đặc biệt là ở Mỹ. *Thứ hai*, việc Bắc Kinh thách thức hệ thống kinh tế quốc tế dựa trên luật lệ và các thỏa thuận an ninh lâu đời ở châu Á đã khuyến khích phương Tây dựng lên nhiều rào cản ngăn không cho kinh tế Trung Quốc hội nhập. Theo Adam S. Posen¹ (2022), cuộc xâm lược Ukraine của Nga và các lệnh trừng phạt sau đó sẽ khiến tình trạng xói mòn này thậm chí còn tồi tệ hơn. Giữa bối cảnh kết nối kinh tế lỏng lẻo hơn, thế giới sẽ chứng kiến xu hướng tăng trưởng thấp hơn và đổi mới ít hơn.

3. Kết luận

Cuộc xung đột Nga - Ukraine sẽ đến lúc phải dừng lại. Có thể Nga sẽ rút quân. Có thể Tổng thống Putin sẽ bị loại khỏi chiếc ghế quyền lực và người kế nhiệm ông sẽ chấp nhận một thỏa thuận với Ukraine. Có thể ý chí chiến đấu của người Ukraine sẽ dần mất đi. Có thể cuộc chiến sẽ rơi vào bế tắc, bất phân thắng bại cho đến khi các bên cùng kiệt sức và buộc phải chấp nhận một thỏa thuận hòa bình... Không ai trong số các nhà quan sát và các học giả dám khẳng định cuộc xung đột Nga - Ukraine sẽ kết thúc như thế nào, họ chỉ thấy rõ quyền lực cứng vẫn đóng vai trò quan trọng, chiến tranh không hề biến mất, các cường quốc đang tranh giành quyền lực và tầm ảnh hưởng, trong khi những quốc gia còn lại tìm cách thích nghi tốt nhất có thể □

¹ Chủ tịch Viện Kinh tế Quốc tế Peterson, Washington, D.C., Mỹ.

Tài liệu tham khảo

1. Fukuyama, Francis (2022), *Preparing for defeat*, <https://www.americanpurpose.com/blog/fukuyama/preparing-for-defeat/>, truy cập ngày 10/3/2022.
2. Fix, Liana and Kimmage, Michael (2022a), “What if Russia makes a deal? How to end a war that no one is likely to win”, *Foreign Affairs*, <https://www.foreignaffairs.com/articles/ukraine/2022-03-23/what-if-russia-makes-deal>, truy cập ngày 23/3/2022.
3. Fix, Liana and Kimmage, Michael (2022b), “What if Russia wins?”, *Foreign Affairs*, <https://www.foreignaffairs.com/articles/ukraine/2022-02-18/what-if-russia-wins>, truy cập ngày 18/02/2022.
4. Fix, Liana and Kimmage, Michael (2022c), “What if Russia loses? A defeat for Moscow won’t be a clear victory for the West”, *Foreign Affairs*, <https://www.foreignaffairs.com/articles/ukraine/2022-03-04/what-if-russia-loses>, truy cập ngày 04/3/2022.
5. Fix, Liana and Kimmage, Michael (2022d), “What if the war in Ukraine doesn’t end?”, *Foreign Affairs*, <https://www.foreignaffairs.com/articles/russian-federation/2022-04-20/what-if-war-ukraine-doesnt-end>, truy cập ngày 20/4/2022.
6. Fix, Liana and Kimmage, Michael (2022e), “What if Ukraine wins?”, *Foreign Affairs*, <https://www.foreignaffairs.com/articles/ukraine/2022-06-06/what-if-ukraine-wins>, truy cập ngày 06/6/2022.
7. Kolesnikov, Andrei (2022), “Russians at war: Putin’s aggression has turned a nation against itself”, *Foreign Affairs*, <https://www.foreignaffairs.com/articles/russian-federation/2022-04-18/russians-war>, truy cập ngày 18/4/2022.
8. Posen, Adam S. (2022), “The end of globalization? What Russia’s war in Ukraine means for the world economy”, *Foreign Affairs*, <https://www.foreignaffairs.com/articles/world/2022-03-17/end-globalization>, truy cập ngày 17/3/2022.
9. Tertrais, Bruno (2022), *A look at history shows how the Ukraine war could end*, <https://www.welt.de/politik/ausland/plus237271983/Ukraine-Krieg-Blick-in-die-Geschichte-zeigt-wie-die-Invasion-enden-koennte.html>, truy cập ngày 03/3/2022.
10. Walt, Stephen M. (2022a), “The Ukraine war doesn’t change everything”, *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2022/04/13/ukraine-war-realism-great-powers-unipolarity/>, truy cập ngày 13/4/2022.
11. Walt, Stephen M. (2022b), “Will teaching aggressors a lesson deter future wars?”, *Foreign Policy*, <https://foreignpolicy.com/2022/06/02/will-teaching-aggressors-a-lesson-deter-future-wars/>, truy cập ngày 02/6/2022.